



## Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

## Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

## Informatie over Zoeken naar boeken met Google

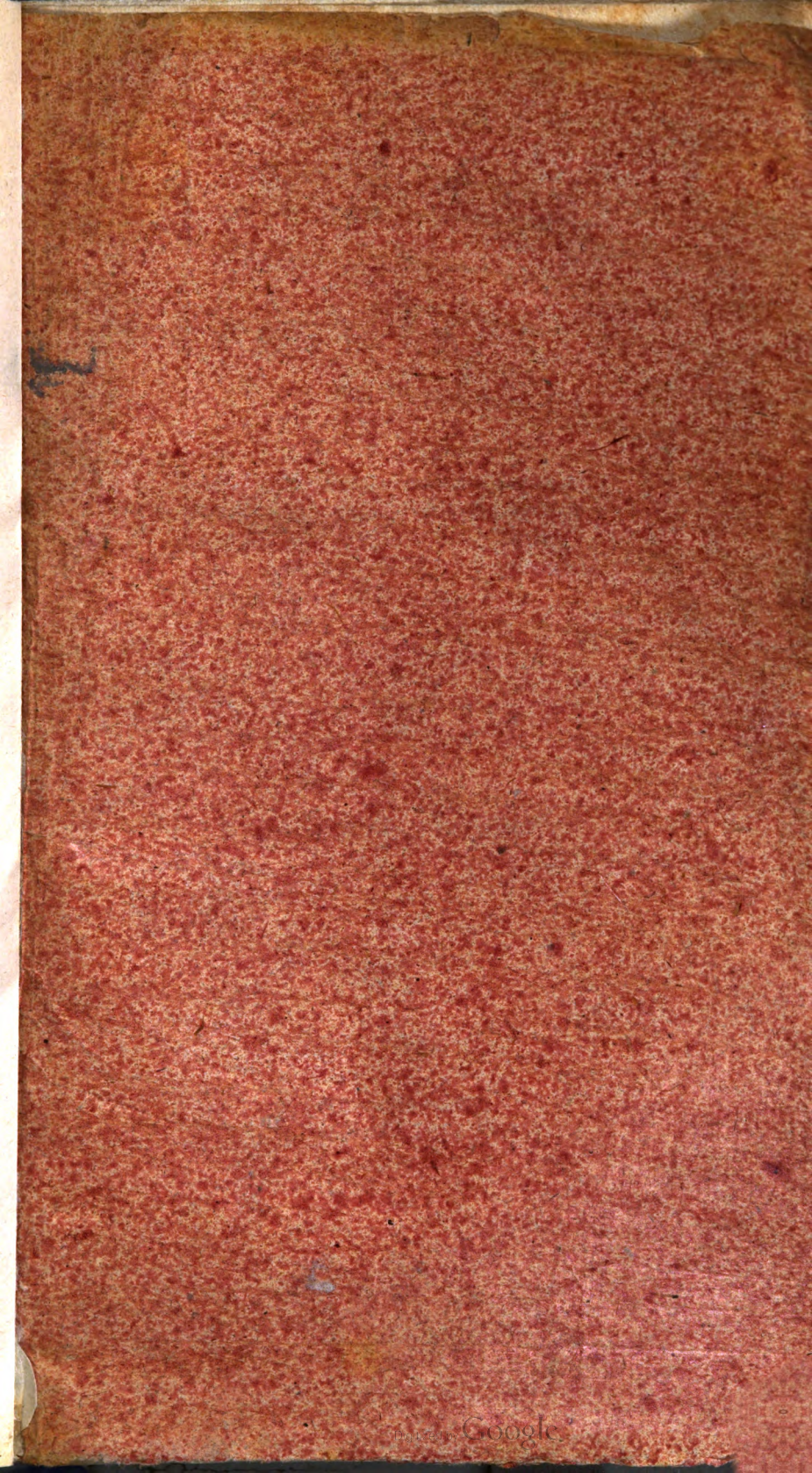
Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

PAMFLET

23283









# B R I E F

AAN DEN HEER

M. ROELOFSWAERT,

TEN BETOEGE,

*Dat de enkele vocaalspelling, zoo als die door den  
Hoogleeraar SIEGENBEEK voorgedragen, en door het  
Staatsbewind der Bataafsche Republiek vast-  
gesteld is, verkieslijk zij boven de spel-  
ling, welke door Z. E. voorgesteld  
wordt in de aanmerkingen op de  
verhandeling over de neder-  
duitsche spelling*

DOOR

J. V. DIJKSHOORN,

Schoolonderwijzet te Vlissingen,



TE VLISSINGEN,  
BY J. I. CORBELIJN,  
1805.

1917

11

THE UNIVERSITY OF CHICAGO  
LIBRARY

1917  
UNIVERSITY OF CHICAGO  
LIBRARY

MIJN HEER!

**G**rootlijks hebt gij mij en allen die in de nederdultsche spelkunde eenig belang stellen, verplicht met uwe fraaie aanmerkingen, nu onlangs in het licht verschenen, op de *verhandeling over de nederdultsche spelling* van den hoogleeraar M. SIEGENBEEK, op last van het Staatsbewind dezer Republiek uitgegeven. Alle, toch, die de spelling van onze schoone, rijke en zoetvloeiende moedertaal op eenen eenparigen en regelmatigigen voet wenschten geschoeid te zien, konden niet anders dan met zeer veel blijdschap vernemen, dat eenmaal het hooge bestuur des Lands zich met eene zoo lang verwaarloosde zaak onledig hield, en dat het gevolg van deze zoo edele bemoeingen was, dat ons eindelyk eene *verhandeling over de nederdultsche spelling* aangeboden werd welke, zoo ik mij niet bedriege,

A

320



aan alle de vereischten, welke men bij een werk van dien aard begeren kan, voldoet: maar hier bij konden de aanmerkingen door u en anderen op dat werk gemaakt, niet dan hoogst welkom wezen, om dat, aan de eene zijde, de spelling zoo als die door den Heer SIEGENBEEK voorgedragen is, op zulke duchtige gronden rust, dat ik twijfele of men, met redenen, dezelve wel om ver zal kunnen stoten, en, aan de andere zijde, nu die spelling eenmaal vastgesteld is, men daar door des te betere gelegenheid heeft om anders denkenden, in dat vak, zoo niet in *alles* te overtuigen, althans te bewegen om in *alles* die spelling te volgen.

Hier uit zult gij, Mijn Heer! reeds bevroeden kunnen, dat ik niet met u van het zelfde gevoelen ben, dat, namelijk, de meergem. verhandeling van den Heer SIEGENBEEK aan de natie had behooren te worden voorgesteld, (men zie bl. 6 der aantmerk. van den Heer Roslofswaerk) op dat ieder in de gelegenheid geweest ware van zijne aanmerkingen over dezelve mededeelen; en alzob, uit alle de ingekomen stukken, een geheel te vormen, dat aan het begeerde der meestschrijvenden, naar uwe gedachten, ongetwijfeld zou hebben voldaan.

Immers zijn, en dit merkt gij zelve op, bl. 6 van uwe aantmerk., reeds eenwen besteed aan de hervorming der Nederduitsche taal, in weertwil van welke pogingen de spelling derzelve, in plaats van eenpariger te worden, nog veel ongelijker werd dan zij immer geweest is, of, liever, derzelve ongelijkheid nam, in dezelve evenredigheid, toe, als men de taal, in andere opzichten, beschaafde. Zeker klerchheden, bij sommigen

gen gehouden als blijken van een fijndenkend vernuft, eenmaal der spelling ingelijft zijnde, hebben hare verdedigers en tegenstrevers gevonden, en zijn, naar gelang de tegenwerpingen van anderen daartoe aanleiding gaven, gedurig veranderd en verschoeid door hen, die meenden, daar door, de aanvallen op hunne spelling te zullen ontwijken, of wel, naar hunne begrippen, door nieuwe, zoogenoemde, kieschheden de spelling zelve te zullen verfraaien.

Van daar is er, over de spelling van onze zeer miskennde moedertaal, zoo veel geschreven, en nog meer gehaarkloofd, dat ik niet geloven kan, dat er verder, over dat onderwerp, iets te zeggen valt, ten zij dat men, — gelijk ik mij, met allen eerbied voor uwe, daarbij aan den dag gelegde kunde, verbeelde dat gij gedaan hebt, — verkiezen mogt, als een ander Staatsbewind, met den hamer er op te slaan, en eene spelling voortdedragen, welke, zonder het eigendomlijke der taal te raadplegen, alleen de verdiensten heeft van regelmatig te schijnen. Op dezen grond verbeelde ik mij veilig te kunnen besluiten, dat men voldoende bouwstoffen voorhanden had om, door deskundigen, eene verhandeling over de nederduitsche spelling te doen vaardigen, en dat, indien men met die verhandeling naar uwe gedachten had te werk gegaan, er geen einde zou te zien zijn geweest aan het harrevarren, welk daar uit zou zijn ontstaan; te meer, om dat het eene uitgemaakte zaak is dat het grootste deel der taalgeleerden het, over zekere kleinigheden van onze spelling, nimmer eens zullen worden, vermits het geene voor en tegen dezelve kan worden ingebragt, van eene genoegzame gelijke kracht is, om niet tot de beslissing

te kunnen geraken, waar door de een of andere stengvoerenden zouden worden overreed. Neen, Mijn Heer of ik kan mij geen denkbeeld hoegenaamd van de geshieldheid der zaken maken, of men zal verplicht zijn om, in eenige kleinigheden, onze spelling betreffende, elkander iets toetegeven, en liever iets van zijn bijzonder systeem afstaan, dan onze landtaal langer, door zoo vele uiteenlopende spellingen, misvormd te zien; en nu was hiertoe, mijns bedunkens, geen geschikter maatregel te nemen, dan die door het Staatsbewind dezer Republiek, met opzicht tot de meergem. verhandeling van den Heer SIEGENBEEK genomen, en vooraf, om door het vierde lid van het besluit deszelve Bewinds, de dato 18 december 1804, te zorgen, dat de dus eenmaal vastgestelde spelling, zoo veel mogelijk, in de scholen werde geadopteerd.

Dit laatste gedeelte des besluits, waar door volgens u, ons een spelkundig wetboek als opgedrongen wordt, heeft u het meest tegen de borst gestoten, en daarom zal ik, iager, nog eenige woorden met u over dat besluit wisselen. Hier zal het, tot mijn oogmerk, voldoende zijn optemerken dat, door het hooge aanzien, waarmede de verhandeling over de nederduitsche spelling, met hetzelfde besluit, als het ware, omgeven is, een ieder dien de schrijfflucht beving, om dezelve in kleinigheden aantevallen, zich in 't oog der natie bespottelijk zou maken; en dat is een groote winst aanbrenge!

Intusschen, Mijn Heer! hebt gij begrepen, en niet zonder grond, dat eene zoodanige verhandeling niet alleen behagen moest aan zulke taalgeleerden, die in staat waren om over eene vergezochte afleiding te kunnen oordeelen, en de afstamming der woorden uit het An-  
gel-

gefaxisch, het Mesogothisch enz., (eene kennis meestal uit de werken van den beroemden *ten Kate* getrokken) aantetoonen, maar, in 't algemeen, voldoen moest aan allen, die slechts met de spraakkunstregels bekend waren. Uit dit tweeledig oogpunt dan, rekest gij u, op goede gronden, gerechtigd om de spelling, zoo als die door den Heer SIEGENBEEK voorgedragen is, niet in eenige kleinigheid, maar in zoo een gewigtig stuk, als dat der *enkele of dubbele vocaalspelling*, te betwisten.

De aanmerkingen die gij over dat geschildpunt in het midden gebragt hebt; de zedige wijs waarop gij die, doorgaands, voordraagt, en de hulde welke gij aan de wel bekende verdiensten van den hoogleeraar SIEGENBEEK bewijst, doen u veel eer aan. En, ware het niet dat gij in het denkbeeld stond, dat de spelling, zoo als die door zijn hooggel. voorgedragen is, alleen door bij uitnemendheid groote taalgeleerden te verdedigen, en niet door anderen goedtekeuren, of te volgen ware, ik zou geenszins twijfelen, of zijn hooggel. zou het niet beneden zich geacht hebben, uwe aanmerkingen te weerleggen. Het is, echter, hierbij zeker, dat, worden uwe aanmerkingen onbeantwoord gelaten, velen, en vooral aankomende Schoolonderwijzers, zullen in eene twijfeling gebragt worden, welke het oogmerk, bij de verhandeling over de nederduitsche spelling ten doed gehad, mischien gedeeltelijk zou kunnen doen mislukken.

Deze opmerking, Mijn Heer! zal u de drijfveer doen zien welke mij noopt om, openlijk, met u over uwe gemaakte aanmerkingen, die in den Haag, bij de Wed. Leeuwestijn en Comp. uitgegeven zijn, in briefwissel-

ling te treden, waarbij ik mij, in 't algemeen, voorstelle te betoogen, dat uwe voorgedragene spelling minder verkieslijk zij dan die van den Heer SIEGENBEEK, en hier mede tred ik ter zake;

*Schrijf zoo als gij spreekt*, is de grondregel waarop de Heer SIEGENBEEK de spelling van onze taal bouwde. Daar die regel, echter, tot vele verwarringen aanleiding zou kunnen geven, wordt die nader omschreven, en door de uitspraak alleen verstaan, de *befchaafde* uitspraak, en voords aan zulke nadere bepalingen verbonden, als meest met den aard onzer tale strookten. In die uitspraak wordt de lang harde *e* en *o*, gelijk wij nader zien zullen, waargenomen, en daarom verdubbeld, en, overigens worden op 't einde der lettergrepen, nimmer twee vocalen gebruikt. Gij wijkt nu van deze spelling af, in de naam- en in de verzoegde werkwoorden. De eersten wilt gij, in het meervoudige getal, met twee klinkers schrijven, indien in derzelver enkelvoud er evenveel gevonden worden, terwijl gij met alle afgeleide woorden, die niet meer het juiste denkbeeld van het oorspronkelijke uitdrukken, even eens handelt als met de onbepaalde wijs der werkwoorden; daarin geen meer vocalen gebruikende dan die bepaaldelijk vereischt werden, om den klank te vormen. Men zie bl. 19 en 20 van de aanm. Ten anderen meent gij, dat de verdubbeling der lang harde *e* en *o*, in lettergrepen, niet op eenen medeklinker stuitende, op geene genoegzame redenen steunt. Bl. 8 der aanmerkingen.

Met dit al stemt gij volkomen toe, dat de meeste redenen, welke voor de verdubbeling der klinkers pleiten, in de bekende gevallen der naam- en werkwoorden,



den, voldoende door den Heer SIEGENBEEK zijn weerlegt. Alleen het voornaamste bewijs, welk gij daarvoor bl. 10. en verv. ontwikkeld, wordt door dien Heer, naar uwe gedachten, niet alleen ongegrond tegengesproken, maar hoogstdezelzels redeneringen, over dat onderwerp gehonden, zouden veel eer dienen om uwen regel te bevestigen, dat het meervoud der naamwoorden enz, met twee vocalen moest geschreven worden, indien in derzelver enkelvoud noodzakelijk twee klinkers gebruikt zijn. Het is, immers, natuurlijk, dat het meervoud het enkelvoud (dus zijn uwe redeneringen) ondersteund, niet het omgekeerde: en, daar het, volgens u, eene bekende zaak is, dat een woord, in het enkelvoud, door agtervoeging van *en*, tot het meervoud gebragt wordt, zo rust het, naar uwe gedachten, op de regelmaat der taal, en de afleiding der woorden, dat men schrijve: *naamen* van *naam*, *weeken* van *week* enz. „ Deze afleiding,“ zegt gij bl. 10. „ is zo natuurlijk, en het bewijs daarop gegrond zo eenvoudig, dig, dat het sehier onbegrijpelyk moet voorkomen „ hoe sommigen daarvan hebben kunnen afwijken.” Dan, alzoo de geheele veronderstelling, dat, namelijk, het meervoud gemaakt wordt door agter het enkelvoud *en* te voegen, meer denkbeeldig dan wezentlijk, en alleen door sommige Spraakkunstschrijvers, — waaraan wij geen gebrek hebben, — verkeerdelyk als eenen algemeenen regel voorgedragen is, komt het mij op verre na zoo onbegrijpelyk niet voor als aan u, dat men van die zoo genoemde afleiding is afgeweken. Immers, als men met aandacht overweegt, op welke wijze het meervoud der zelfstandige naamwoorden, heden-dagsch in onze taal, gevormd wordt, als men hierbij,

gelijk gij zulks schijnt te willen voorstaan, aan eene zijde zet, hoe de ouden, eertijds, zulk een woord in het enkelvoud geschreven hebben, dan wordt het meervoud, bij ons, op zoo eene onderscheide wijze gemaakt, dat de *en* niet als teeken des meervoudigen gitals kan worden aangemerkt. Men bedenke slechts dat *krab*, *pot*, *kam*, enz., niet *kraben*, *poten*, *kamen*, maar wel *krabben*, *potten*, *kammen* maken. Hierop iets te vinden met opzicht tot de uitgangen der woorden, is zich in nog veel meer moeilijkheid te brengen, vermits om maar een voorbeeld te geven, *flot*, niet *flotten* maakt, gelijk *potten*, van *pot* komt, maar wel *floten*, zoo dat zeer dikwijls de *ben*, *ten*, enz., moeten gezegd worden om het meervoud van een woord te vinden.

Het is, daarteboven, eene bekende zaak dat in de meeste levende talen slechts een letter gebruikt wordt, om, bij eene geringe uitzondering in sommige gevallen, een woord van het enkel- tot het meervoud te brengen. Oudtijds was het hier mede even eens gelegen in het neêrduitsch, dienende tot dat einde de *n* of *s*. — Bij eenig nadenken ontwaard men hiervan de reden zonder moeite. Immers stootte, eertijds, niet eene zoo menigte medeklinkers op elkanderen, als wij nu, in een groot aantal woorden, geplaatst vinden, waardoor onze taal zeker minder zachtheid bekomen heeft, dan haar voorheen eigen was: van daar ook hebben wij veel eenlettergrepige woorden, die bij onze voorouders twee sijnbigen waren. Tot het vormen nu van het meervoud van alle hunne woorden behoefden de ouden maar een *n* of *s* te gebruiken, — gelijk wij zulks nog doen moeten in alle die woorden, van welken wij gee-

nè syllabe der ouden afgeknot hebben, — als in de woorden *schade, schaden; trommel, trommels, enz.* Dan nu wij van de meeste woorden eene syllabe afgenomen hebben, veelal uit *e, be, de* enz., bestaande, moeten wij, om het meervoud dier woorden te vinden, wederom de afgenomen letters bij dezelve voegen, en dan nog de *n* of *s*, als het eigenlijk teeken des meervouds, gebruiken.

Min-taalkundigen vragen, mischien, bij deze gelegenheid, hoe het toch bijkome dat, indien de *en* niet als het ware teeken des meervoudigen getals aantemerkten zij, hetzelfde zoo algemeen, als zoodanig wordt voorgesteld?

Laat ons zien. — Het spreekt van zelve, dat de woorden die buiten de *e*, nog eene andere slotletter hebben, in het enkelvoudige, zeldzaam door de *n*, tot het meervoudige kunnen worden gebragt. Dus wierd hiertoe, en wordt nog heden door de meest schrijvenden, de *s*, daar voor gebruikt. Ten voorbeelde strekken de woorden *vader, vaders; trommel, trommels*; waar voor minder verkieslijk zijn: *vaderen, trommelen*, gelijk men dan ook voor *guldens*, niet *guldenen* zeggen kan. Bij verbastering der uitpraak, echter, hoorde men de *ns*, in verscheide woorden, waar dezelve, in 't meervoud, geheel te onpas waren, gebruiken; en ook door vele, anders, geene onkundige lieden, zag men die alzoo schrijven. Zao zag ik eens, in een stuk van eenig belang, *volmaakthedens* voor *volmaaktheden* staan, zonder dat daarom deze misvatting als een gebrek van kunde aan den schrijver moest worden toegeschreven. Om nu dit voortekomen diende de eenvoudige, en, onder zekere bepalingen, vrij goede regel: dat in alle naam-

woorden, in welker enkelvoud de *en* niet gehoord werden, geenszins de *ns*, of, liever de *s* alleen, in derzelve meervoud moesten gevonden worden, maar dat de *en*, in alle diergelijke gevallen, (zonder acht te geven of de *e* al of niet van het stamwoord afgenomen ware, en waarna zich het meervoud dus schikken moest) voldoende waren. Hieruit is, na verloop van tyd, de *en* als het teeken des meervoudigen getals, doch geheel zonder grond, voorgedragen.

Ik keer tot u terug Mijn Heer! Na u onwedersprekelijk, zoo ik meen, betoogd te hebben dat de *en* niet als het teeken des meervoudigen getals aantemerken zij, en hierop, echter, uwe spelling rust, met opzicht tot de verdubbeling der vocalen in de naam- en werkwoorden, — en overigens hebben wij, volgens uw eigen getuigenis, gaen verschil, — zoo zult gij, vertrouwt ik, wel toestemmen, dat die grond voor uwe spelling, onverschillig of die al of niet, in de verhandeling van den Heer SIEGENBEEK, met de nodige uitgebreidheid, (hoewel ik gelove van ja) weerlegt was, als nu volledig weggenomen is. En of dit alles nu nog niet voldoende ware, zal ik er een en ander bijvoegen. Ten dien einde zal ik uwe opgegeven voorbeelden (bl. 17.) *dag*, en *naam* eens in overweging nemen. Hoe onkundig iemand zij, die zich tot het schrijven van het eerste woord nederzet, weet dat hij met een *d* beginnen en met een *g* eindigen moet. De vraag hoe veel klinkers hij tusschen beiden plaatzen zal, behoeft hem ook niet lang optehouden. Hij weet toch dat de medeklinkers *d* en *g*, gelijk alle medeklinkers, op zich zelve dood zijn, en dat hen door een klinker leven moet worden bijgezet. Ligt kan hij, hierbij, begrijpen dat

dat de *a* door van zijnen klank aan de *d*, van voren, en aan de *g*, van agter, iets medetedeelen, zeer kort zal kunnen worden gehoord. Deze korte klank, echter, voldoet aan de tegenswoordige uitspraak van het woord *dag*, en zie daar de reden waarom hij slechts een *a* gebruikt. Zop is het niet gelegen met het woord *naam*, als zijnde volstrekt verplicht om hier een tweede *a* te schrijven, op dat den behouden gebleven zijnde klank van 't woord geteekend worde. Deze woorden, moeten nu in 't meervoudige gebragt worden. — Hoe zal men die beiden schrijven? Zal men *naamen* met twee *a*, en *dagen* met een stellen, om dat in derzelver enkelvoud er evenveel gevonden wierden, onaan gezien dat de *a* in *dagen* haar oude, rechte klank herneemt, zoo als men die in *naam*, en *namen* hooren kan? Neen, Mijn Heer! dat is de reden niet, waarom men *dagen* met een *a* schrijven moet.

Voor *dag* en *naam* schreef men eertijds *dage*, van daar nog *te dien dage*, en *name*, *ten name* van enz. Nu is van beiden de *e* afgenomen, en, gelijk zoo vele anderen, daar door tot eenlettergrepige woorden gemaakt, met dit onderscheid, dat de klank van *a*, niet door bijvoeging van een tweede *a* in *dag* is gebleven, gelijk zulks in *naam* geschied is, misschien, ja zelfs denkelijk, om de zoogenoemde *distinctie* in de spelling inteoeren, (\*) en alzoo *dag* voor *daag* te verkiezen,

om

(\*) Door de *distinctie*, verstaat men die wijze van spelling, om gelijkkluidende woorden, door het gebruik van een verschillend aantal van vocalen te onderscheiden. Zoo willen sommigen nog *daagen* aanbraken met twee

twee



om hetzelfde niet gelijk te stellen met ik *daag* van *da-*  
*gen*, *opdagen*, *aanbreken*; en wederom de *a* in *naam*  
behoudende, en alzoo bij noodzake-te verdubbelen,  
om hetzelfde niet met *ik nam* van *nemen*, te doen over-  
eenkomen.

Het verdient opmerking dat zoo niet in alle, althans  
in het grootste deel der woorden, welke tot een sijn-  
bige, door de tegenswoordige uitspraak, gebragt zijn,  
de lange *a* in een korte *a* verandert is, om daar door  
het woord zelve van een ander gelijkkluidend naam- of ver-  
voegd-werkwoord te onderscheiden, moettende alzoo met  
een *a* gespeld worden, terwyl de overige, om den  
klank te behouden, met twee *a* dienden geschreven te  
zijn. Voor Liefhebbers der taal zou het, mischien,  
geen onvermaaklijk werk zijn, optesporen in hoe verre  
het geslacht der naamwoorden, door het afnemen van  
een lettergreep, veranderd is geworden, ten einde de  
vloeibaarheid te behouden. Zou het woord *oorlog*,  
b. v. om die reden nog door velen *het oorlog* geschre-  
ven

*twee a gespeld hebben, om hetzelfde van dagen, meerv-*  
*van dag te onderscheiden, hoewel dit geschilpunt, door*  
*den Heer SIEGENBEEK voldongen is! Maar was*  
*er nu geen anderen grond dan de distinctie, dan nog*  
*zou men weeken, van het water doorweeken, en we-*  
*ken, tijdkring van zeven dagen, moeten onderschei-*  
*den. Dit, intusschen, loopt regelrecht tegen die zelve*  
*distinctie-orthographisten aan, aangezien dezen ook het*  
*meervoud van het enkelvoud, naar de tegenswoordige*  
*uitspraak afscheiden, en alzoo beide die woorden weeken*  
*schrijven.*

Voor-

ven worden, terwijl het door anderen als van het man-  
lijk geslacht, *de* of *den oorlog* gesteld is, zoo wel als  
dat *slot*, eertijds *vrouwlijk*, nu algemeen als *onzijdig*  
aahemerkt wordt? Hoe dit zy, om tot de voorgestel-  
de woorden, *dag* en *naam*, die nu in het enkelvoud  
gespeld zijn, wedertekomen en meervoudig te maken,  
moeten dezelve vooreerst hare oude gedaante weder  
aannemen in *dage* en *name*, en dan bij dezelve nog  
de *n*, als het teeken des meervouds geschreven zijnde,  
ontstaan *dagen* en *namen*.

Na dus aangetoond te hebben dat alleen de *n* of *en*  
het teeken is des meervoudigen getals, en dat men om  
een woord tot het meervoud te brengen, het deszelfs  
oude gedaante moet weergeven, zoo ook, dat de spel-  
ling in het meervoud zich geenszins naar die des enkel-  
vouds behoeve te schikken en dat de regelmaat en het  
eigendommelijke der taal vorderen, daarin geen meer voor-  
calen te gebruiken dan volstrekt vereischt worden om  
den.

*Voorheen schreef men op zeer eenvoudige grondbegin-  
zelen, en er is een tijd geweest dat, bij het herstel der  
wetenschappen, het eenvoudige niet in den smaak viel.  
Zoo veel is, echter, waarheid, dat, als men het een-  
voudige omslagtig maken wil, men zich in onderschei-  
den gevallen zal tegenspreken. Hoe veel beter had men  
niet gedaan om, in plaats van den tijd nutteloos te ver-  
spillen, aan het vervaardigen van een lijst van gelijk  
luidende woorden, dien te besteden tot het bijeenverza-  
melen van gelijkduidende woorden, (synonijma verba)  
om onze uitdrukkingen meer met het sijne der denkbeel-  
den te doen overeenstemmen!*

den klank te vormen, meen ik van dit onderwerp te kunnen aftappen, zonder verder uitteweiden over het meervoud der vervogde werkwoorden, alzoo dit, volgens u, overbodig zijn zou, vermits hij die in de naamwoorden de dubbele vocaalspelling tegenpreekt, dit ook op dezelfde gronden in de werkwoorden doen zal, en omgekeerd. Ik ga, derhalven, over tot het tweede punt des geschils, hierin bestaande: dat de verdubbeling der hard lange e en o op geene genoegzame gronden rust. Voor eerst tracht gij-zulks te doen blijken daar uit, dat het bewijsbaar zijn zou (bl. 23 der aanmerkingen) dat de verdubbelde vocaal den klank niet scherper of harder maakt, dan dat die denzelven langer doet worden, wanneer die op geen medeklinker staat. Indien gij hier van de e en o niet uitzondert, dan spreekt gij u zelve tegen op bl. 24. waar ik deze woorden vind: „vóór eerst komt het mij in goeden „ernst voor, dat de aangehaalde voorbeelden, ter aan- „wijzing van het onderscheid der klanken in sommige „woorden, die een verschillend getal van vocaalen „zouden eischen om die klanken uitte drukken, in „geenen deele bewijzen wat dezelve bewijzen moeten. „Immers wordt er een scherper gehoor dan het mijne „vereischt om een onderscheiden klank te horen in „de woorden,

- „ heelen (genezen) en heten (verbergen.)
- „ leenen (aan iemand) en lenen (op iemand.)
- „ hoopen (op hopen) en hopen (hoop hebben.)
- „ koolen (die men eet) en kolen (die men brandt.)”

Hierop laat Gy, echter, deze opmerkelijke woorden volgen: „Ik weet wel dat men in staat is om, door „eene opzettelijke verandering in de aanwending on- „zer

„zer spraakdeelen bij het uitspreken dezer woorden, „ een verschillend geluid te doen horen;” — Daaruit trek ik voor het minst dit gevolg dat de zaak, althans, mogelijk is, dat de *e* en *a*, bij derzelve verdubbeling een onderscheiden klank doen hooren, want, anders spreekt gij u zelve tegen. Is nu de zaak mogelijk, dan zouden de volgende vragen zich opdoen: of bij de ouden deze uitspraak, indedaad stand greep; of zij nu algemeen verloren is; en, zoo neen; of het te wenschen ware, dat die uitspraak wederom de algemeene werd, en eindelijk of, de *e* en *o* moet verdubbeld worden om den lang harden klank uittedrukken? Het eerste zal niet ligt betwist kunnen worden; het tweede schijnt gij volstrekt te willen op grond dat de uitspraak der Hollanders, of, der meeste Hollanders als *algemeen* moet worden aangemerkt, en, dat bij hen, die uitspraak verloren is. Hier van, echter zijn, voor eerst, de *Rozendammers* uittezonderen, waarvan niet alleen het beschaafde gedeelte die uitspraak volgt, maar zelfs in den mond van het gemeen is, die duidelijk te onderscheiden. Buiten dat is die uitspraak bij vele fatsoenelijke lieden alom bewaard gebleven. Moest men zich ook naar de uitspraak van het gemeen schikken, dan zou ieder schrijver, eene bijzondere orthographie hebben, indien hij op eene andere plaats geboren was dan zijn medeschrijver, om dat in iedere plaats een bijzonder dialect, zoo niet in alle, althans in vele woorden bespeurd wordt. Daarom is de regel: *schrijf zoo als gij spreekt*, nader bepaald, met alleci de beschaafde uitspraak te volgen, en in dat opzicht is wel de uitspraak der hard lange *e* en *o* bij sommige beschaafde lieden verloren

loren geraakt, maar bij vele andere beschaafde Hollanders behouden gebleven. Voegt men hier nu bij dat, ook volgens u, die uitspraak bij de *Zeeuwen* en *Groningers* nog stand grijpt, dan is het op verre na niet voldongen welke uitspraak als de algemeene kan worden aangemerkt. Zoo veel is, ten minste, zeker, dat de uitspraak der hard langere enzo niet kan gezegd worden algemeen te zijn verloren geraakt. Nu doet zich de vraag op: of het te wenschen ware, dat die uitspraak, volstrekt de algemeene; zelfs bij het min-beschaafde gedeelte der natie werd? Hier op durf ik niet alleen volmondig ja antwoorden, maar er zelfs bijvoegen, dat het te wenschen ware, dat wij wederom alle eenlettergepige woorden verbanden, en bij dezelve de e voegden, welke bij de Zeeuwen, voort zoo ver die de verbasterde uitspraak der Hollanders niet nagevolgd hebben, nog hedendaagsch gehoord wordt. Hier door zou aan onze taal die zachtheid wedergegeven worden, welke haar, boven het *Hoogduitsch*, bijzonder eigen is. Wilt Gij hiervan een overtuigend bewijs, dan kan ieder die der taal kundig is, verzekeren, dat een Walchersch meisje, die het Zeeuwsche dialect wel vat, in het spreken, oneindig meer ons gehoor-vlies streelen zal, dan de best opgevoede Rotterdamsche juffer! Dit, intuschen, blijft wel eene wenschelyke; maar, waarschijnlijk, eene onuitvoerlyke zaak, waarom men, misschien, er niet op aangedrongen heeft!

Willen wij ons een denkbeeld maken der schoonst mogelijke taal, dan is het die, die het naaste aan het muziek grenst. Van daar is het dat het *orthaitisch*, als de taal der Zuidzeefche — en het *italiaansch*, als die

EETEL

der



der Eutropesche liefde (\*) kan worden aangemerkt, terwijl die der Engelen geheel in zang bestaat. In beide eersten, want van de laatste hebben wij geene kennis, wordt eene zoodanige mengeling van lange en korte, van zacht lange en hoog lange (hard lange volgens SIEGENBEEK, en scherp lange volgens WEILAND) lettergrepen waargenomen, dat dezelve een sprekendmuziek vormen! En daarom is het dat de beschaafde natie der wereld, ik meen de Franschen, zoo zeer op hunne prosodie (bevattende de regelen tot het wel uitspreken der, in hunne taal, zeer onderscheidde lange en hoog lange lettergrepen) gezet zijn, dat zij eenen toneelspeeler die zich hier in, bij het declameren van zijn rol, een haar breed misgiste, openlijk zouden bespotten. (†)

Brengt dan, eene zoodanige uitspraak, waarbij de maatklank opzettelyk wordt in 't oog gehouden, der tale eene wezentlijke schoonheid aan, dan is het een paal boven water, dat men die uitspraak, al is zij dan bij een aanzienlijk deel der natie verloren geraakt, als de algemeene volksuitspraak, of dialect moet trachten te herstellen.

Eindelijk wordt het de vraag, of men om den klank van de hard lange e en o aantetoonen, dien verdubbelen zal?—

(\*) Ik herinner mij ergens het otahaitisch als de taal der oostersche — en het italiaansch als die der westersche liefde te hebben zien aanmerken, ik meen in de reizen van COOK. Bij overweging kwam mij die tegenoverstelling niet juist voor.

(†) SIFFLER.

B

Zal? - Ik wil mij, ten dezen aanziene, niet beroepen op de ouden, alzoo het onbetwistbaar zeker is, dat die de hard lange *e* en *o* vrij regelmatig verdubbelden, maar ik zal mij bepalen tot de opmerking dat, schoon de dubbele vocaal *aa* en *uu*, niet op een medeklinker sluitende, den klank niet langer maken, zulks ook met den aard der tale overeenkomt, en dat juist daarom, in zulke gevallen, nimmer de *a* of *u* verdubbeld worden. Moest echter, eenig onderscheid, ook in de genoemde gevallen, plaats vinden, dan was er geen ander middel op dan om die te verdubbelen. Het is dus niet bewezen dat, schoon die vocalen den klank niet langer maken, zij ook dit, in alle gevallen, niet zouden kunnen doen, indien de uitspraak het vorderde, gelijk zij doet ten aanziene van de hard lange *e* en *o*, of zal men, de rechte uitspraak behoudende, met eenig accent, of klankteeken, die aantoonen? Niemand zal dit staande houden. - Wil men zich, daarteboven, een recht denkbeeld maken van het einde en oogmerk der verdubbeling van vocalen, men ontleene dan hetzelfde wederom van de muziek, en men stelle zich daarin een noot voor met een zoogenoemde voorslag geteekend. Ieder weet dat deze voorslag aan de noot geene meerdere lengte bijzet, maar slechts dient om die, alvorens dezelve te zingen of spelen, een eenigzins hooger geluid te doen hebben. Met betrekking tot de *a* en *u*, op het eind der lettergrepen, een zoodanig verhoogd geluid, in de beschaafde uitspraak - hoewel men zulks bij eene opzettelijke aanwending der spraakdeelen wel zou kunnen doen hooren - niet bespeurd wordende, spreekt het van zelve dat bij deze vocalen, wanneer zij op geen medeklinker sluiten, aan geene verdubbeling te denken valt.

valt. Dan alzoo het tegendeel waar is van de *e* en *o*; alzoo het niet raadzaam is voor dien klank wederom *ie*, of *ei*, te schrijven, (\*) noch eenig klankteeken daartoe te gebruiken, zoo schiet er niets anders over dan om de *e*, en *o* door zich zelven te verdubbelen, welke ten dien einde reeds voor lange gebruikt zijnde, ook dienden behouden te blijven.

Een tweede bezwaar hebt gij tegen de verdubbeling der hard lange *e* en *o*, en die bestaat hierin, dat, al is het waar dat men die bij eene, volgens u, opzettelijke aanwending der spraakdeelen hooten kan, al is het waar, dat die in de uitspraak der ouden duidelyk te onderscheiden ware, al is het waar, dat die bij de Zeeuwen enz. nog stand grijpt, die uitspraak, echter, thans, bij velen verloren geraakt zijnde, dezen zich ook naar die spelling niet zullen kunnen schikken, en dat,

(\*) De Heer ROELOFSWAERT schijnt zich te bevreemden, dat tot een bewijs voor de hard lange *e*, de Amsteldamsche uitspraak *ie*, en van anderen *ei*, bijgebracht worde. Niets is, echter, natuurlijker, aangezien de *i*, de hoogstmogelijke klank vormt, welke het menschelijk zamenstel kan voortbrengen. Jonge Schoolonderwijzers, -- en voor hen schrijf ik meer opzettelijk, -- kunnen zich in het zingen hier van overtuigen, wanneer zij, namelijk, van eenige nooten, die kruis moeten zijn, de gewone namen veranderen en in *i* doen klinken, als: *fa* in *fi*, *sol* in *sit* enz. als wanneer dezelve, met deze benamingen, natuurlijk aangebest zijnde, de begeerde halve toon hooger zullen rijzen!

dat, derhalven, hierin eene groote moeilijkheid opgesloten ligt. Ik stem u volmondig dit bezwaar toe, aangezien ik zoo wel gevoele als gij, dat zij, die aan deze uitspraak niet gewoon zijn, zich zeer dikwijls in het verdubbelen der *e* en *o* misgissen zullen. — Dan, verkies eene spelling zoo als men wil, uit de menigte onderscheide schrijfwijzen welke ons door de spraakkunstschrijvers voorgedragen worden, dan zullen de zwaarigheden welke men bij dezelve ontwaart nog oneindig grooter zijn, dan die in de spelling van den Heer SIENGENBEEK ontmoet worden. Ook uwe voorgedragte spelling is aan geene mindere zwaarigheid onderworpen; en dit blijft ons nog overig te onderzoeken. Het is waar dat uwe spelling ten opzichte der naam- en werkwoorden, — hoe zeer dan die niet op het eigendommelijke der taal gegrond is, gelijk wij onwidersprekelijk hebben aangetoond, — heel eenparig en gemakkelijk is om na te volgen, maar zoo gemakkelijk zal het, bij dezelve, niet vallen om de spelling in de andere redendeelen eenparig te doen worden op den voet zoo als gij die voordraagt, met name, in de voornaamwoorden, toevoegelijke woorden enz. Dit schijnt gij zelve te hebben gevoeld, en tracht, daarom, deze moeilijkheid te voorkomen door eene nadere omschrijving van uwe spelling, waarbij gij bepaalt, dat alle afgeleide woorden (\*) welke

(\*) De Heer ROELOFSWAERT schijnt in het denkbeeld te staan, dat er slechts tweeërlei soorten van woorden zijn, te weten naam- en werkwoorden, en, dat alle andere woorden, niets dan uitvloeijsels van die twee redendeelen zijn. Dit idee is noch nieuw, noch

ke het denkbeeld van het stamwoord niet geheel behouden, naar derzelver uitspraak alleen moeten geschreven worden. Tot voorbeelden hiervoot; brengt gij bl. 18. de woorden, *namelijk, dodelijk, wekelijks* enz, schrijvende dezelve met een vocaal, en zegt daarvan: „ Deze „ toch, ziet men, zijn geene buigingen van de woorden, *naam, dood, week*; maar het Zijn andere woorden, die wel van de genoemde woorden zijn afgeleid, maar eigenlijk een ander denkbeeld uitdrukken.” Ik kan niet zien, Mijn Heer! dat in *namelijk* of *namentlijk, dodelijk* of *doodlijk, wekelijks* of *weektijks*, andere woorden zijn, dan waarin het denkbeeld van het stamwoord, *naam, dood* of *week*, wel degelijk behouden is: alzoo zou ik die zelfde woorden met twee vocalen schrijven, ingeolge van uwe eige spelregel, zoo wel als dat gij *kwaader* van *kwaad* enz., met twee klinkers spelt. Dit verschil in spelling zou nu niet alleen plaats vinden in de opgenoemde, maar in een oneindig aantal andere woorden, waar door die uiteenlopende spellingen zouden blijven standgrijpen; welke men bij de *verhandeling over de nederduitse spelling* heeft ten oogmerk gehad om te doen ophouden.

vol-

*noch ongegrond, maar daar door zal de spelling, volgens zijn stelsel, nog des te moeilijker worden. Begeertig zal dan met twee vocalen moeten geschreven worden, om dat het afgeleid is van begeerte, en het juiste denkbeeld daar van behouden heeft, terwijl in honderd andere gevallen de een zal begrijpen dat het juiste denkbeeld van het stamwoord behouden, en een ander dat hetzelfde verloren is, en daarnaar de spelling inrichten.*



Gesteld, ochter, dat onder de bepalingen welke Gij op uwen regel maakt, de spelling zelve gemakkelijk eenparig te volgen ware, dan is het hierbij zeker, dat de onbepaalde wijs der werk- en vele andere woorden, volgens U, naar derzelve uitspraak geschreven moettende worden, de Rotterdammers, de Zeeuwen enz., om eenparig met u en anderen te spellen, eene uitspraak zullen moeten verzaken welke hun bijzonder eigen is, en eene eigendommijke schoonheid der tale vormt. Dit zou nu, juist om dat die uitspraak eene schoonheid aan de taal te meer is, een onbillijke eisch zijn.

Hierbij valt nog optemerken dat de moeilijkheid van twee spelling in afgeleide woorden, bestendig dezelve moeilijkheid blijven zal, terwijl de zwarigheid in het volgen van de spelling, zoo als die door het Staatsbe- wind is vastgesteld, op zijn hoogst voor eenigen tijd zal duren.

Het is ongetwijfeld waar, dat de spelling aan velen wel eenige moeilijkheid veroorzaaken zal. Hier van kan ik, die dezelve reeds jaren toegedaan geweest is, bij ondervinding spreken; dan ons wordt bij de verhandeling over de nederduitche spelling, eene lijst aangeboden, (alzo de schrijver dier verhandeling zelve gevoeld zal hebben, dat het volgen dier spelling aan velen van het tegenwoordige geslacht, bezwaarlijk vallen zou) met welke, in twijfelachtige gevallen, te raadplegen alle bezwaar opgeheven wordt. Dan het lastige van dat werk is, — wordt het vierde lid van het besluit des Staatsbe- winds, de dato 18 december 1804, behoorlyk uitge- voerd, — ook maar voor ons, en zal voor het nageslacht, als dan, geene moeilijkheid hoegenaamd in zich kun- nen bevatten.

Daar

Daar er bouwstoffen over onze spelling genoeg voorhanden waren, daar men begreep, dat het geene reeds over dezelve kon gezegd worden, honderdmaalen gezegd en herzegd was, was het meer dan tijd om, op hoog gezag, met het yervaardigen eener *nederduitsche spelling*, de voornaamste taalgeleerden onzer Republiek te belasten, en dezelve, op hoog gezag, als de Landspelling te doen in 't Licht verschijnen. Is nu die spelling op de beschaafde uitspraak grond, en is die uitspraak bij vele, vooral bij het onbeschaafde gedeelte der natie, verloren geraakt; is het hierbij wenschelijk, dat die uitspraak de algemeene werd, dan stond er geen natuurlijker weg in te slaan, dan de maatregel, welke door het Staatsbewind genomen is, om de spelling in die verhandeling vervat alom in de Scholen te doen adopteren. Bij de hervorming, toch, der Scholen, en bij het algemeen overzicht welke over dezelve gehouden wordt, kon, met weinig moeite daarvoor gezorgd worden, en alzoo de schoolonderwijzers dienstig doen zijn, om eene, gedeeltelijk verloren, en der tale zoo veel schoonheid bijzetteude uitspraak weder de algemeene te doen worden, zoo wel als dat sommige hunner, weleer, veroorzaakten, dat die uitspraak op de tong van velen niet meer gehoord wordt.

Met opzet zeg ik dat sommige Schoolonderwijzers hebben medegewerkt, of zelfs wel veroorzaakt, dat de gewone uitspraak zoo verbasterd is, waarvan de bekende uitspraak der *Vlaardingers* ten bewijze strekt, als zijnde door den doorkundigen A. BUITENWEG, in leven Parochiaal-Schoolmeester aldaar, in eenige gevonden geschriften ontdekt, dat een zijner voorgangers

die

die uitspraak had ingevoerd, bewerende dat zij veel fraaier dan de gewone, en meer voor de spelling, en vooral voor de verlènging van *a*. met *e* geschikt was.

Zoo heb ik dan, Mijn Heer! uwe aanmerkingen op de verhandeling over de nederduitsche spelling, gelijk ik vertrouwe, voldoende beantwoord, en daarbij aangetoond, dat de vastgestelde spelling verkieslijk zij boven die welke door U wordt voorgesteld, hebbende ik eenige kleinigheden, alsmede eenige hier en daar verspreide, harde trekken, onaangeroerd gelaten, als doende niets ter zake af. Mogt ik hier mede iets hebben toegebracht, om, vooral Schoolonderwijzers te bewegen de spelling van den Heer SIEGENBEEK vrijwillig, zonder daartoe gedwongen te worden, te volgen, en in hunne Scholen intevoeren! Zij zullen ontwaren dat de Regel: *schrijf zoo als gij spreekt*, door den tijd, het aankomende geslacht der moeite ontslaan zal van het leeren eener menigre Taal- en Spelregels. En dit was bij de terugbrenging van alle Wetenschappen tot zeer eenvoudige grondbeginzels, ook in de spelkunde noodzakelijk!















